

2025 IRAK PARLAMENTOSU SEÇİMLERİNİN BÖLGESEL ETKİLERİ

DOSYA 9
KASIM 2025

2025 IRAK PARLAMENTOSU SEÇİMLERİNİN BÖLGESEL ETKİLERİ

İÇİNDEKİLER

Feyzullah Tuna Aygün

3 IRAK PARLAMENTO SEÇİMLERİ: IRAK ÖTESİNİ NEDEN ETKİLEYEBİLİR?

Recep T. Teke

7 IRAK SEÇİMLERİ SURİYE İLE İKİLİ İLİŞKİLERİ NASIL ETKİLER?

Gökhan Erel

13 KÖRFEZ'İN IRAK SEÇİMLERİNE DAİR BEKLENTİLERİ VE TEDİRGİNLİKLERİ

Murat Öztuna

17 IRAK 2025 SEÇİMLERİ VE BÜYÜK GÜÇLERİN BÖLGESEL STRATEJİLERİ

Gökhan Batu

21 İSRAİL-İRAN REKABETİNİN ERTELENMİŞ CEPHESİ IRAK'TA YAKLAŞAN SEÇİMLER

Çağatay Balcı

25 İRAN PERSPEKTİFİNDEN 2025 IRAK PARLAMENTO SEÇİMLERİ

IRAK PARLAMENTO SEÇİMLERİ: IRAK ÖTESİNİ NEDEN ETKİLEYEBİLİR?

Feyzullah Tuna Aygün
ORSAM Irak Çalışmaları Uzmanı

Irak Parlamento Seçimleri 11 Kasım 2025'te yapılacak olup bu süreç yalnızca ülke içindeki siyasi rekabetin ötesinde bölgesel güç dengelerinin yeniden tanımlanacağı kritik bir döneme işaret etmektedir. Son yıllarda görece istikrarını koruyan Irak, bu seçimlerle birlikte devlet kapasitesinin sürdürülebilirliğini ve dış politikadaki dengeli yönelimini yeniden sınavacaktır. Şii gruplar arasındaki rekabetin Sünni temsilin parçalı yapısının ve Kürt partiler arasındaki güç mücadelesinin belirleyeceği yeni parlamento aritmetiği, Bağdat'ın önümüzdeki dönemde hangi ekseninde konumlanacağını tayin edecektir. Ancak bu süreç, Irak'ın iç dinamikleriyle

sınırlı değildir. Zira Türkiye'den İran'a, Körfez ülkelerinden ABD, Çin ve Rusya'ya kadar uzanan aktörler açısından bu seçimler, Ortadoğu'daki jeopolitik yeniden yapılanmanın yönünü belirleyecek stratejik bir eşik niteliğindedir.

Irak Parlamento Seçimleri, yeni bir hükümetin kurulmasıyla beraber ülkenin son yıllarda görece koruduğu kırılgan istikrarın devam edip etmeyeceğini de belirleyecek bir dönüm noktasıdır. 2021 seçimleri sonrası uzun müzakereler sonucunda kurulan Muhammed Şiya Sudani hükümeti, farklı siyasi bloklar arasında geçici bir uzlaşma zemini oluşturmuştur. Ancak bu denge, Şii ittifakı içindeki rekabetin, Sünni ve

Bağdat'ta istikrara dayalı, öngörülebilir bir hükûmetin kurulmasını bölgesel çıkarları açısından önemli bir etken olarak görmektedir.

Kürt cephelelerdeki parçalanmanın sürmesi nedeniyle kalıcı bir siyasi istikrara dönüşmemiştir.

Yeni seçimlerin ardından oluşacak parlamento aritmetiği, bu dengenin geleceğini doğrudan etkileyecektir. Özellikle Şii blok içindeki güç mücadelesi, İran'a yakın Şii Koordinasyon Çerçevesi grupları ile Sadr Hareketinin yeniden sahneye dönüp dönmeyeceği sorusu üzerinden şekillenmektedir. Sünni aktörlerin geleceği ve yeni koalisyon ihtimalleri de hükûmet kurma sürecini belirleyecektir. Kürt partileri açısından ise KDP-KYB rekabeti, Erbil'in Bağdat'taki ağırlığını yeniden tanımlanması için bir zemin hazırlayacaktır.

Dolayısıyla seçimler yalnızca hükûmetin kim tarafından kurulacağını ötesinde Irak'ın siyasi sisteminin sürdürülebilirliğine yönelik bir sınama olacaktır. Seçim sonuçları, ülkenin kırılğan istikrarını koruyarak yeniden kurumsallaşma sürecine mi gireceğini yoksa yeni bir tıkanma ve kutuplaşma evresine mi sürükleneceğini gösterecektir.

TÜRKİYE AÇISINDAN İRAK SEÇİMLERİ

Irak seçimleri, Türkiye açısından son yıllarda ivme kazanan çok boyutlu iş birliğinin geleceğini belirleyecek bir eşik niteliğindedir. Ankara ile Bağdat arasında geliştirilen Kalkınma Yolu

Projesi, ekonomik bir ulaştırma hattının ötesinde Türkiye'nin Ortadoğu vizyonunun merkezinde yer alan bir jeostratejik koridordur. Bu proje, Basra Körfezi'ni Türkiye üzerinden Avrupa'ya bağlayan ticaret hattı olarak Irak'ın yeniden inşasına katkı sunarken Türkiye'nin de bölgesel lojistik merkez olma hedefini güçlendirmektedir.

Projenin sürdürülebilirliği, seçimler sonrası kurulacak hükûmetin öncelikleri ve Türkiye ile kuracağı ilişkinin niteliğine bağlı olacaktır. Sudani dönemde artan yakınlaşma, karşılıklı çıkarları önceleyen pragmatik bir iş birliği modelini ortaya koymuştur. Yeni dönemde bu iş birliğinin geleceği de projenin geleceği açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte seçimler, Türkiye'nin Terörsüz Türkiye ve Terörsüz Ortadoğu vizyonu açısından da önemlidir. Bağdat ve Erbil ile sahip olunan eşgüdüm, yeni hükûmetin bu konudaki yaklaşımıyla doğrudan şekillenecektir.

KÖRFEZ AÇISINDAN SEÇİMLER

Küresel enerji arzı açısından stratejik bir merkez olan Basra Körfezi ve Irak bu denklemde hem coğrafi konumu hem de petrol üretim kapasitesiyle kilit bir aktör konumundadır. Dolayısıyla Irak'taki siyasi istikrarsızlık yalnızca ülke içi dengeleri değil,

doğrudan Körfez'in güvenlik ve enerji düzenini de etkileme potansiyeline sahiptir. Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Katar gibi aktörler bu nedenle 2025 seçimlerini yakından takip etmektedir.

Bağdat'ta istikrara dayalı, öngörülebilir bir hükümetin kurulmasını bölgesel çıkarları açısından önemli bir etken olarak görülmektedir. Özellikle Sudani dönemde Körfez ülkeleri Irak'la ekonomik iş birliğini çeşitlendirmeye yönelmiştir. Körfez ülkeleri, Basra merkezli enerji yatırımları, sınır ticareti ve elektrik bağlantı hatları üzerinden Irak'ın istikrarlı bir ortak hâline gelmesini teşvik etmiştir.

Ancak seçimler sonrası oluşacak siyasi aritmetik, bu eğilimin sürüp sürmeyeceğini belirleyecektir. İran'a yakın grupların hükümette ağırlık kazanması, Körfez sermayesinin çekilmesine ve enerji bağlantılarının yavaşlamasına yol açabilir. Buna karşılık daha dengeli bir yönetim, Irak'ı Basra Körfezi güvenlik mimarisine kademeli biçimde entegre edebilir. Bu nedenle Irak seçimleri yalnızca Bağdat'ın değil, Basra ve Körfez havzasının güvenlik ve enerji geleceğini de şekillendirecek stratejik bir kırılma olarak görülmelidir.

SURİYE AÇISINDAN SEÇİMLER

Sudani hükümeti döneminde başlatılan Suriye ile normalleşme süreci, Irak'ın uzun süredir bölgesel krizlerin pasif aktörü olmaktan çıkıp aktif bir diplomatik aktör hâline gelmeye başladığını göstermektedir. Bağdat yönetimi, Şam ile diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi, sınır kapılarının açılması ve ticaret akışının canlandırılması yönünde somut adımlar atmıştır. Bu girişimler, iki ülke arasındaki ekonomik canlanmanın ötesinde Suriye'nin iç savaş sonrası toplumsal normalleşmesine de katkı sunma potansiyeline sahiptir.

Ancak bu sürecin önünde ciddi engeller bulunmaktadır. İran'a yakın Şii gruplar, Şam yönetimiyle kurulacak ilişkilerin Tahran'ın bölgesel öncelikleriyle çelişebileceği endişesiyle temkinli davranmaktadır. Bu da sürecin ilerlemesini sınırlamaktadır. Seçimlerden sonra şekillenecek yeni hükümetin yaklaşım biçimi de normalleşme sürecinin geleceği açısından belirleyici olacaktır.

KÜRESEL GÜÇLER REKABETİ BAĞLAMINDA IRAK SEÇİMLERİ

Irak seçimleri, Ortadoğu'nun bölgesel dengelerinin ötesinde büyük güçler rekabetinin Ortadoğu'daki seyrini anlamak açısından da önem taşımaktadır. Irak, enerji kaynakları ve konumu nedeniyle ABD, Çin ve Rusya'nın ilgi kesişim alanı hâline gelmiştir.

ABD açısından Irak, İran'ın bölgesel nüfuzunun sınırlandırılacağı ve Çin'in enerji tedarik ağının dengeleneceği bir stratejik sahadır. Zira Vaşington özellikle İran'a yakın milis grupların siyasetteki etkinliğini kendi askerî varlığı ve enerji yatırımları için bir tehdit olarak görmektedir. Buna karşılık Çin açısından Irak, Kuşak ve Yol Girişiminin parçası olabilecek ölçüde önemli bir coğrafi konuma sahiptir. Rusya ise Ukrayna savaşının ardından Ortadoğu'daki nüfuzunu enerji diplomasisi ve Suriye'deki askerî varlığını sürdürme amacı ile yeniden tesis etme arayışındadır. Lukoil ve Gazprom gibi Rus şirketleri aracılığıyla Irak'ın güneyindeki sahalarda etkinliğini sürdürmektedir. Bu bağlam içinde Moskova açısından İran'a yakın bir hükümetin göreve gelmesi, Batı baskısına karşı nefes alanı anlamına gelebilir.

Dolayısıyla 11 Kasım seçimleri, Irak'ın hangi güç eksenine daha yakın konumlanacağını belirleyecek olması açısından büyük güçler rekabeti bağlamında öneme sahiptir. Zira

seçimlerin ardından ortaya çıkacak aritmetik, Ortadoğu'daki küresel güç rekabetini şekillendirmesi açısından kritik bir saha olan Irak'ın geleceğini belirleyecektir.

IRAK SEÇİMLERİNİN IRAK DIŞINA TAŞAN ETKİSİ

Irak seçimleri, ülkenin iç siyasi dengeleri ile diğer aktörlerin bölgesel çıkarlarının kesiştiği bir kırılma anı olarak öne çıkmaktadır. Irak, son yirmi yılda hem devlet inşa sürecinin hem de dış müdahalelerin yükünü taşımıştır. Bu nedenle seçimler yalnızca bir demokratik sürecin ötesinde bölgesel güç dağılımının yeniden tanımlandığı bir sınama olarak değerlendirilebilir. 2025 seçimleri de oluşan bu örgünün devamı niteliğindedir. Zira Irak bu seçimlerde, kırılma iç istikrarını koruma ve çok kutuplu rekabetin baskıları arasında yönünü belirleme zorunluluğuyla karşı karşıya kalmaktadır.

Siyasi düzlemde seçimlerin belirleyeceği temel mesele, ülkenin kurumsal sürdürülebilirliğidir. Mevcut hükümet formülü, sınırlı bir uzlaşma zemininde varlığını sürdürebilmiş olmasına rağmen mezhepsel ve etnik temelli parçalanma eğilimi devam etmektedir. Yeni parlamento aritmetiği, Bağdat'ın güçlü bir merkezî otorite kurup kuramayacağını ve reformların sürekliliğini tayin edecektir. Bu yönüyle seçimler, Irak'ta devlet kapasitesi ile toplumsal meşru-

iyet arasındaki dengenin yeniden sınanacağı bir döneme işaret etmektedir.

Dış boyutta ise seçimlerin sonucu, Irak'ın hangi stratejik eksene yakın duracağını belirleyecektir. Türkiye açısından bu süreç, Kalkınma Yolu Projesi ve ortak güvenlik politikalarının geleceğini belirleyen bir nitelik taşımaktadır. Körfez ülkeleri ise istikrarlı bir Irak'ı enerji piyasalarının sürekliliği açısından vazgeçilmez görmektedir. Buna karşılık İran, Bağdat üzerindeki nüfuzunu koruma, ABD ve Çin ise enerji ve ticaret koridorları üzerinden nüfuzlarını genişletme arayışındadır. Rusya'nın da enerji diplomasisi ile yeniden bölgesel bir aktör olarak sahneye dönme çabası, Irak seçimlerinin dış yansımalarını daha karmaşık hâle getirmektedir.

Bu çerçevede 2025 seçimleri ve sonrasında siyasi süreçler, Irak'ın kırılma iç siyasetinden birden fazla eksenli bir denge oluşturup oluşturamayacağını gösterecektir. Seçim sonrası oluşacak hükümet, ülke içi istikrarın sürdürülmesinin ötesinde Türkiye'den Körfez'e, İran'dan Suriye üzerinden Doğu Akdeniz'e uzanan jeopolitik kuşağın geleceğinin de belirleyicilerinden birisi olabilir. Dolayısıyla Irak, bu seçimlerin ardından çok kutuplu rekabetin yansıma alanı veya bölgesel düzen içindeki denge sağlayıcı aktörlerden birisi hâline gelebilir. ■

IRAK SEÇİMLERİ SURIYE İLE İKİLİ İLİŞKİLERİ NASIL ETKİLER?

Recep T. Teke

ORSAM Levant Çalışmaları Araştırma Asistanı

Irak'ta yapılacak milletvekili seçimlerinin, ülkenin iç siyasal dengelerini olduğu kadar dış politika yönelimlerini de belirleyici ölçüde etkilemesi beklenmektedir. Seçimlerin ardından ortaya çıkacak olan parlamento aritmetiği ve yürütme organını kontrol edecek siyasi aktörlerin kimliği, Bağdat'ın bölgesel angajmanlarını yeniden şekillendirecek; komşu ülkelerle ilişkilerin seyrine doğrudan tesir edecektir. Bu bağlamda Irak'ın 600 kilometrelik kara sınırını paylaştığı Suriye ile ilişkiler, seçim sonuçlarından en fazla etkilenmesi beklenen dış politika konularının başında gelmektedir.

Irak Başbakanı Muhammed Şiya Sudani liderliğindeki mevcut hükümetin bazı Şii siyasi aktörlerin itirazlarına rağmen Ahmed Şara liderliğindeki yeni Suriye yönetimi ile başlattığı diplomatik açılım, son dönemde ikili ilişkiler açısından dikkat çekici bir ivme yaratmıştır. Özellikle sınır güvenliğinin güçlendirilmesi, DEAŞ kaynaklı tehditlerin bertaraf edilmesi ve ticaretinin yeniden canlandırılmasına yönelik somut adımlar, Bağdat'ın Suriye politikasında pragmatik bir yaklaşımı öncelediğini göstermektedir. Ancak bu normalleşme sürecinin geleceği parlamento seçimlerinin ortaya çıkaracağı siyasi dengeye bağlıdır. Irak'ta

Irak'ın ulusal güvenlik öncelikleri, yeni Suriye hükûmetine yönelik mezhepsel ve ideolojik çekincelerin önüne geçmiş, ortaya çıkan bu pragmatik yaklaşım, kısa süre içinde ortak güvenlik tehditlerine karşı iş birliğine dayalı bir zemin oluşmasını sağlamıştır.

mevcut statükonun sürmesi, Irak-Suriye ilişkilerinde yakalanan pozitif ivmenin korunması ihtimalini güçlendirirken; statükonun sarsılması ve İran'a yakın grupların daha etkin bir konuma yükselmesi, Bağdat'ın Şam ile başlattığı normalleşme sürecini zayıflatma riski taşımaktadır. Dolayısıyla 11 Kasım seçimleri, Irak'ın Suriye politikasında önümüzdeki dönemde pragmatik çıkarların mı yoksa ideolojik bağlılıkların mı belirleyici olacağını ortaya koyacak kritik bir eşik niteliği taşımaktadır.

SURİYE DEVRİMİ SONRASI İKİLİ İLİŞKİLER

Son dönemde Suriye–Irak ilişkilerinde yaşanan en önemli kırılma noktası, Aralık 2024'te Suriye'de gerçekleşen devrimdir. Uzun yıllar boyunca İran'ın güdümündeki sözde "Direniş Ekseni"nin bir parçası olarak hareket eden ve Bağdat ile siyaset, ekonomi ve güvenlik alanlarında güçlü ilişkiler sürdüren Beşar Esed rejiminin devrilmesi, ikili ilişkilerde yeni bir dönemin kapısını aralamıştır. Bu yeni dönemde Suriye yönetimi komşularıyla dengeli ve yapıcı ilişkiler kurmayı stratejik bir öncelik olarak benimsemiş olsa da Irak hükûmeti başlangıçta Şam'daki yeni aktörlere karşı oldukça temkinli bir yaklaşım sergilemiştir. Bu şüpheli

politikanın temel sebebi, Esed'i deviren muhalif grupların başını çeken Heyet Tahrir Şam'ın (HTŞ) geçmişte el-Kaide ile kurduğu ilişkiler ve grubun lideri Ahmed Şara'nın 2000'li yıllarda el-Kaide saflarında Irak'ta faaliyet göstermiş olmasıdır. Buna ek olarak yeni Suriye yönetiminin Sünni İslamcı kimliği, mezhepsel fay hatlarının siyasal rekabeti şekillendirdiği ve Şii nüfusun çoğunlukta olduğu Irak'ta var olan kaygıları daha da derinleştirmiştir. Dolayısıyla Bağdat açısından yeni Şam yönetiminin güç kazanması; yalnızca sınır güvenliği ve DEAŞ tehdidi bakımından değil Irak içindeki mezhepsel rekabet dinamikleri açısından da yeni belirsizlikler yaratmıştır.

İkili ilişkileri olumsuz etkileyebilecek tüm bu meydan okumalara rağmen iki komşu arasında diplomatik temasın yeniden başlaması uzun sürmemiştir. Şam yönetiminin yeni dönemde Suriye'nin hiçbir komşu ülkenin ulusal güvenliğine tehdit oluşturmayacağı yönündeki güvence mesajları ile Bağdat'ın, kendi ulusal çıkarlarını korumanın en rasyonel yolunun yeni yönetimle doğrudan iletişim kurmaktan geçtiği yönündeki değerlendirmesi, ilişkilerin yeniden tesis edilmesinin önünü açan başlıca etkenler olmuştur. Ayrıca Esed sonrası geçiş sürecinin yarattığı güvenlik boşluğundan yararlanarak DEAŞ'ın yeniden hareket-

lenebileceğine dair güçlü kaygılar da Irak'ı Şam ile hızlı ve doğrudan angajmana yöneltten kritik bir dinamik olarak öne çıkmıştır. Bu bağlamda Irak Ulusal İstihbarat Servisi Başkanı Hamid el-Şatri'nin 26 Aralık 2024'te Şam'a gerçekleştirdiği ziyaret yeni Suriye yönetimiyle kurulan ilk üst düzey temas niteliği taşımış ve Bağdat'ın Suriye politikasını ağırlıklı olarak güvenlik öncelikleri doğrultusunda şekillendireceğinin güçlü bir işareti olmuştur. Bu ziyaret ayrıca Irak'ın özellikle sınır güvenliği ve DEAŞ'a karşı ortak mücadele konusunda Şam ile iş birliğine gitme arzusunu net bir şekilde ortaya koymuştur. Böylece Irak'ın ulusal güvenlik öncelikleri, yeni Suriye hükümetine yönelik mezhepsel ve ideolojik çekincelerin önüne geçmiş, ortaya çıkan bu pragmatik yaklaşım, kısa süre içinde ortak güvenlik tehditlerine karşı iş birliğine dayalı bir zemin oluşmasını sağlamıştır. Irak Başbakanı Sudani ile Suriye Cumhurbaşkanı Şara'nın 17 Nisan'da Katar'da gerçekleştirdiği görüşme ise ikili ilişkilerin güvenlik odaklı temasların ötesine geçerek daha geniş bir siyasi çerçevede ele alınmaya başladığını göstermiş ve diplomatik normalleşme sürecini yeni bir aşamaya taşımıştır.

Her ne kadar güvenlik konusu iki ülke arasındaki ilişkilerin birincil gündem maddesi olmaya devam etse de enerji, ekonomi ve ticaret alanları da iş birliği potansiyeli barındıran kritik başlıklar olarak öne çıkmaktadır. Nitekim 25 Nisan'da Şam'da Cumhurbaşkanı Şara ile Iraklı üst düzey bir heyet arasında gerçekleştirilen görüşmede, uzun yıllardır atıl durumda bulunan Kerkük-Baniyas petrol boru hattının yeniden faaliyete geçirilmesi konusu masaya yatırılmıştır. Irak petrolünün Suriye toprakları üzerinden Akdeniz limanlarına ulaştırılmasını sağlayacak bu hattın yeniden işler hâle gelmesi, her iki ülkenin ulusal çıkarları açısından da kayda değer faydalar sunacaktır. Irak, söz

konusu güzergâh sayesinde hem Suriye'ye hem de Avrupa pazarlarına daha düşük maliyetle ve daha yüksek nakliye kapasitesiyle petrol ihrac etme imkânı elde edecektir. Suriye ise iç savaş yıllarında çöken enerji altyapısı nedeniyle yaşadığı enerji krizi karşısında enerji güvenliğini yeniden tesis etme fırsatı yakalayacak ve Akdeniz'e ulaştırılacak petrol üzerinden transit ücretleri sayesinde ekonomik gelir sağlayacaktır. Bununla birlikte boru hattının geçtiği Suriye'nin kuzeydoğusundaki bölgelerin hâlen YPG kontrolünde olması, projenin kısa vadede hayata geçirilmesinin önünde siyasi bir engel teşkil etmektedir. Yine de tarafların bu projeyi resmî gündemlerine dâhil etmiş olmaları, ikili ilişkilerin güvenlik dışındaki alanlarda da gelişme potansiyeline sahip olduğuna işaret etmektedir.

Taraflar arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin yeniden tesis edilmesi de ikili ilişkilerin gelişebileceği bir diğer önemli alanı teşkil etmektedir. 2011'de patlak veren Suriye iç savaşı ve ardından gelen istikrarsızlık dönemi, iki ülke arasındaki ticaret hacmini ciddi biçimde daraltmıştır. Esed rejiminin devrilmesinin hemen ardından Bağdat yönetiminin Irak'ı Suriye'ye bağlayan el-Kaim sınır kapısını tamamen kapatma kararı alması ise yeni dönemde ekonomik iş birliği ihtimalini bir süreliğine ortadan kaldırmıştır. Ancak Şam yönetimi, istikrar ve güvenlik için yeniden inşa ve kalkınma girişimlerine ciddi bir önem atfetmiş; bu doğrultuda Suriye Dışişleri Bakanı Hasan Esad Şeybani, Bağdat'a giderek sınır kapısının karşılıklı olarak yeniden açılması ve ticari ilişkilerin canlandırılması yönünde çağrıda bulunmuştur. Bu ziyaretin ardından karşılıklı güven tesis edici adımların atılması ve Suriye'ye yönelik ABD yaptırımlarının kaldırılmasıyla birlikte el-Kaim sınır kapısı yük ve yolcu trafiğine açılmıştır. Ticaretin yeniden canlanması, ikili ekonomik

Iraklı Şii siyasi aktörler arasındaki Suriye politikasına yönelik görüş ayrılıkları, Nisan 2025'te çok daha görünür hâle gelmiştir. Irak Başbakanı Sudani'nin Suriye Cumhurbaşkanı Şara'yı Bağdat'ta düzenlenecek Arap Birliği Zirvesi'ne davet etmesi bazı Şii partiler ve İran destekli gruplar tarafından sert şekilde eleştirilmiştir.

ilişkilerde yeni bir dönemin kapısını aralarken Irak'a Suriye'nin yeniden inşa sürecinde önemli bir paydaş olma fırsatı sunmaktadır. 2011 öncesindeki ticaret hacmine yeniden ulaşılması ise yalnızca ekonomik değil güvenlik bağlamında da karşılıklı çıkarları pekiştirecektir. Bu süreçte Irak hem ekonomik kazanç sağlayacak hem de Suriye'nin ekonomik toparlanmasına katkıda bulunarak bölgesel istikrarın güçlenmesine destek olacaktır. Böylece Suriye'de istikrarın artması, Irak'ın sınır güvenliği üzerinde doğrudan olumlu etkiler yaratacaktır.

IRAK SİYASETİNDE ŞAM AYRIŞMASI

Son dönemde Irak-Suriye ilişkilerinin yeniden ivme kazanmasında Başbakan Sudani'nin pragmatik ve dengeli dış politika yaklaşımı belirleyici olmuştur. Sudani görev süresi boyunca ülkesini bölgesel çatışma ve rekabetlerden mümkün olduğunca uzak tutmayı hedeflemiş, bu doğrultuda tüm bölge ülkeleriyle dengeli ilişkiler geliştirmeyi dış politikasının temel önceliklerinden biri hâline getirmiştir. Bu bağlamda Sudani hükümeti ideolojik ayrışmaları ikinci plana iterek Suriye'nin yeni yönetimiyle doğrudan temas kurmuş, Suriye politikasını Irak'ın güvenlik öncelikleri doğrultusunda şekillendirmiştir. Bununla birlikte

Şam ile normalleşme adımları Irak siyasetinde geniş bir mutabakata yol açmamış özellikle bazı Şii siyasi gruplar ile İran'a yakın aktörler söz konusu sürece temkinli hatta karşıt bir tutum sergilemiştir. Bu tepkilerde, seçime yaklaşılırken hükümeti dış politikada başarısız göstermek yönünde iç siyasi motivasyonların etkili olduğu açıktır. Yine de söz konusu itirazlar, Irak'ın Suriye politikasının ülke içindeki tüm siyasi kesimler tarafından onaylanmadığını ve diplomatik sürecin iç dinamikler tarafından frenlenme ihtimali bulunduğunu ortaya koymuştur.

Iraklı Şii siyasi aktörler arasındaki Suriye politikasına yönelik görüş ayrılıkları, Nisan 2025'te çok daha görünür hâle gelmiştir. Irak Başbakanı Sudani'nin Suriye Cumhurbaşkanı Şara'yı Bağdat'ta düzenlenecek Arap Birliği Zirvesi'ne davet etmesi bazı Şii partiler ve İran destekli gruplar tarafından sert şekilde eleştirilmiştir. Bu çevrelerden bazı siyasi isimler, Şara'nın geçmişte Irak'ta el-Kaide bünyesinde faaliyet göstermiş olması nedeniyle Irak topraklarına giriş yapması hâlinde tutuklanmasının dahi gündeme gelebileceğini ileri sürmüştür. Hatta kimi aktörler, söz konusu daveti "Irak halkına ihanet" olarak nitelendirerek Sudani hükümetini hedef almıştır. Irak kamuoyunda yükselen tepkiler üzerine Şara'nın Bağdat'a

gitmekten vazgeçmesi ve zirvede Suriye'yi Dışişleri Bakanı Hasan Esad Şeybani'nin temsil etmesi kararlaştırılmıştır. Bu gelişme, Irak iç siyasetindeki aktörlerin Suriye-Irak ilişkilerinin seyrini doğrudan etkileyebildiğini göstermiş ve dolayısıyla 11 Kasım seçimlerinin bu ilişkilerin geleceğini belirlemede ne denli kritik bir rol oynayacağını açık bir şekilde ortaya koymuştur.

Sonuç olarak parlamento seçimlerinin Irak-Suriye ilişkileri açısından kritik bir dönüm noktası olacağı aşikârdır. Seçimlerin ardından siyasi statükonun korunması ve Başbakan Sudani liderliğindeki pragmatik dış politika çizgisinin devam etmesi hâlinde Irak-Suriye

ilişkilerinde son aylarda yakalanan pozitif ivmenin sürdürülmesi beklenebilir. Bu durum hem sınır güvenliği hem de ekonomik iş birliği açısından iki ülkenin ortak çıkarlarını destekleyecektir. Buna karşın İran'a yakın Şii aktörlerin seçimler sonrası daha güçlü bir konuma yükselmesi ve dış politikada ideolojik kaygıların yeniden belirleyici hâle gelmesi, Bağdat'ın Şam ile kurduğu normalleşme sürecini sekteye uğratma riski taşımaktadır. Dolayısıyla seçim sonuçları, Irak'ın Suriye politikasında güvenlik temelli pragmatik yaklaşım ile ideolojik yönelimler arasındaki dengeyi yeniden şekillendirecek; iki ülke ilişkilerinin seyrini doğrudan tayin edecektir.

KÖRFEZ'İN IRAK SEÇİMLERİNE DAİR BEKLENTİLERİ VE TEDİRGİNLİKLERİ

Gökhan Erel

Dr., ORSAM Körfez Çalışmaları Koordinatörü

Körfez ülkelerinin gözünde 11 Kasım 2025'te yapılacak olan Irak Parlamentosu Seçimleri, Bağdat'ın iç siyasetine dair bir dönüm noktası olmanın yanında, bölge siyasetini yeniden şekillendirebilecek bir süreç olarak da değerlendirilmektedir. Körfez'de özellikle Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Katar ve Umman son aylarda Irak ile diplomatik ve ekonomik temaslarını dikkat çekici biçimde artırdı.

Eylül ayının son haftalarında Riyad ile Bağdat arasındaki yatırım görüşmeleri, İran'a

yakın siyasi aktörlerin Riyad'ın Anbar ve Musanna'daki¹ etkisine karşı çıkması sonucu askıya alınmıştır. Buna rağmen Suudi Arabistan ve Umman, Irak ile Körfez ülkeleri arasında uzanacak kara ticaret hattına² ilişkin görüşmeleri hızlandırmıştır. Abu Dabi yönetimi, Irak'ın özel sektörüne³ yönelik finans paketleri açıklarken Katar ise enerji sektöründeki⁴ yatırımlarını çeşitlendirmiştir. Tüm bu yakın dönemdeki adımlar, Körfez'in Irak seçimlerini ekonomik nüfuzun yönünü belirleyecek bir eşik olarak gördüğünü göstermektedir.

1 "Iranian influence impedes Saudi-led development in Western Iraq", *The Arab Weekly*, 29 Eylül 2025.

2 "Saudi Arabia builds trade corridor to circumvent Houthis amid continued attacks on Israel & shipping lanes", *All Arab News*, 30 Temmuz 2025.

3 "Abu Dhabi VC EQIQ to increase Iraq tech investments", *AGBİ*, 23 Mayıs 2025.

4 "QatarEnergy & Partners Begin Final Phase of Iraq's Strategic Gas Growth Integrated Project", *Saudi Gulf Projects*, 15 Eylül 2025.

TARİHSEL POZİSYONLAR

Körfez'in Irak politikasındaki temel kaygı istikrardır. Körfez başkentleri, İran nüfuzu altındaki ve İran'a bağımlı milis yapılarıyla kuşatılmış bir Irak yerine, kendi yatırımlarına açık, öngörülebilir ve denge arayan bir Irak görmeyi tercih etmektedirler. Özellikle İran'ın 2024 yılının sonlarından itibaren Suriye'de ve dolaylı olarak Lübnan'da nüfuz kaybına uğraması, Kızıldeniz hattında ise Husiler üzerinden etkisini yalnızca sınırlı ölçüde sürdürebilmesi, Körfez ülkelerine Ortadoğu'da yeni bir stratejik alan açmıştır. Körfez devletleri, bölgedeki İran etkisinin gerilemesini kalıcı hâle getirmenin yolunun Irak'tan geçtiğini fark etmektedir. Bu bağlamda 2025 seçimleri, İran'ın azalan etkisinin Irak sahasında da somut biçimde hissedilebileceği kritik bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir.

Körfez ülkeleri uzun yıllar bölgesel siyasette Irak'a mesafeli politikalar yürüttüler. Bunda Irak'ın Baas etkisi altındaki 1990'lı yıllardaki genişlemeci, ideolojik ve Körfez monarşilerini tehdit eden politikaları etkili olmuştur. 2003 sonrası ise neredeyse tamamen İran ve Şii jeopolitiği etkisi altına giren Irak yine Körfez ülkeleriyle sınırlı ilişkilerin kurulabildiği bir ülke

olmuştu. Bu çerçevede ancak 2020'li yıllardan itibaren açılan diplomatik kanallar, sınırlar ve Körfez'in Irak'ta artan yatırım girişimleri, bu yaklaşımın değişmeye başladığını göstermişti. Bugün Riyad, Abu Dabi ve Doha için Bağdat siyaseti kuzeydeki bir Arap komşuyu değil, Arap dünyasının kırılğan bir halkasını da temsil etmektedir. Körfez ülkelerinin Irak seçimlerinde somutlaşan politikası ise bu kırılğan halkayı onarmak ve İran'ın Bağdat üzerindeki nüfuz alanını daraltmak ile özdeşleşmiştir.

Körfez ülkeleri için Irak'ta istikrarın üç temel ayağının olduğu ifade edilmelidir. Bunlar Irak'ın Körfez ve bölge ekonomisine entegrasyonu, Irak ile bölgedeki tehditlere karşı güvenlik koordinasyonu ve siyasi dengenin sağlanmasıdır.

Birincisi, ekonomik bağlara bakıldığında Körfez yatırım fonları ve özel sektör şirketleri son aylarda özellikle enerji ve altyapı alanlarında Irak'a yoğun ilgi gösterdi. Bu ekonomik ilişkiler, İran'ın Irak'a "sağladığı" finansal ve ticari kanallara alternatif oluşturmaktadır. İkincisi, güvenlik ortaklığıdır. Burada ise Körfez devletleri İran destekli milislerin sınır ötesindeki etkisini sınırlamak için Irak ordusunun yeniden yapılandırılması süreçlerini siyasi tercih ve fizibilite olarak desteklemek-

Körfez ülkeleri uzun yıllar bölgesel siyasette Irak'a mesafeli politikalar yürüttüler. Bunda Irak'ın Baas etkisi altındaki 1990'lı yıllardaki genişlemeci, ideolojik ve Körfez monarşilerini tehdit eden politikaları etkili olmuştur.

tedir.⁵ Özellikle Suudi Arabistan ve BAE, askerî danışmanlık alanında iş birliği teklifleriyle Bağdat'ta yeni bir diyalog zemini aramaktadır. Üçüncü noktada ise siyasi dengenin kurulması şartı aranmaktadır. Körfez ülkeleri, seçim sonrasında kurulacak hükûmetin İran ile ilişkileri tamamen koparmasından ziyade, denge gözetken bir dış politika izlemesini tercih etmektedir. Körfez'in genel beklentisi, Irak'ın Arap ekonomik sistemine yeniden eklenmesi ve İran'ın ekonomik ağına bağımlılığının azalması yönündedir.

KÖRFEZ'İN YENİ GERÇEKLİĞİ

Bugün Ortadoğu'nun genelinde İran'ın nüfuzu bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Suriye'deki İran nüfuzunun çöküşü, Rusya-İran rekabeti, Lübnan'da Hizbullah'ın meşruiyet krizine girmesi, Yemen'de Husilerin uluslararası baskı altında kalması, Tahran'ın bölgesel ağını zayıflatan gelişmelerdir. Körfez ülkeleri bu tabloyu dikkatle izlemekte ve Irak'ı, nüfuz boşluğunun doldurulabileceği bir alan olarak değerlendirmektedir.

Irak'ta siyaset ve güvenlik sistemi uzun yıllardır İran'ın çeşitli kanallarıyla (siyasi partiler, milis ağları, bürokratik ilişkiler)

örülmüştür. Bürokrasideki İran yanlısı grupların Suudi-İrak yatırım ilişkilerine set çekmesi, bunun somut örneklerinden birini oluşturmuştur. Bu gibi gelişmeler aslında Körfez ülkelerinin İran'ın Irak üzerindeki nüfuzunu tamamıyla yok etmenin rasyonel bir politika tercihi olmayabileceğini gördüklerini göstermektedir. Ayrıca Irak'tan İran'ı tamamen çıkarmaya çalışmak, Körfez ülkeleri açısından bölgede beklenmedik radikal ve irrasyonel politika tercihleriyle yüzleşilmesini beraberinde getirebilir. Körfez'in Irak'taki İran nüfuzuna karşı izleyebileceği böylesi bir politika, İran'ı daha sert, provakatif bir çizgiye itebilir. Bu yüzden Körfez ülkeleri "nüfuzu azaltma" ve "denge kurma" stratejilerini takip etmekte ve İran'ın nüfuzunu kademeli ve yapısal yollarla sınırlandırma, aynı zamanda istikrarı koruma politikalarını tercih etmektedirler.

Körfez'in Irak'taki yatırım ve projelerini artırma ihtiyacı, enerji alanında ortak projeler geliştirme ihtiyacı gibi operasyonların ortaya koyduğu ekonomik bağlar, Irak'ın İran'a ekonomik olarak bağımlılığını azaltma amacına hizmet edecektir. Ekonomik ağlar oluşturmak, askerî veya siyasi hamlelerden daha sürdürülebilir ve geri döndürülebilir

Körfez'in Irak'taki yatırım ve projelerini artırma ihtiyacı, enerji alanında ortak projeler geliştirme ihtiyacı gibi operasyonların ortaya koyduğu ekonomik bağlar, Irak'ın İran'a ekonomik olarak bağımlılığını azaltma amacına hizmet edecektir.

5 "Iraq and Saudi Arabia sign military cooperation agreement amid regional tensions", *The New Arab*, 6 Kasım 2024.

etkiler oluşturabilir. Bu yaklaşım, ekonomik ve kurumsal bağlantıların uzun vadede siyasal tercihleri etkileyeceğini, Bağdat'ın kısa-orta vadedeki ihtiyaçlarını dengeleyeceğini ve alternatifler sağlandıkça İran-bağımlılığının doğrudan zayıflayacağını ummaktadır.

KÖRFEZ DIŞ POLİTİKASINDA IRAK

Körfez ülkeleri temelde Ortadoğu'daki büyük çatışmaların Körfez ülkelerinin gündemlerine (enerji hatları, ticaret, finansal piyasalar gibi) büyük zarar verdiğini düşünmektedir. Bu yüzden Körfez devletleri, İran ile aralarında zaman zaman gerilimler yaşansa bile diplomatik ve güvenlik kanallarını açık tutmaktadır. Geçtiğimiz haziran ayında İran'ın Katar'daki ABD üssü el-Udeyde'ye yönelik saldırısı sonrası dahi başta Katar olmak üzere bölge aktörleri İran ile temaslara ve *de-eskalasyon* çabalarına devam etmişti. Bu da Körfez'in İran'ı tam olarak dışlama yerine İran ile kontrollü ilişki politikasını güçlendirmektedir. Kısacası hem ikili ilişkilerinde hem de üçüncü coğrafyalarda karşı karşıya geldiklerinde Körfez ülkeleri, İran'ı tam olarak köşeye sıkıştırmak yerine, krizleri

yöneterek daha öngörülebilir bir ortam oluşturma kanısındadır.

Körfez ülkeleri, Irak'tan İran etkisini bütünüyle ortadan kaldırmaya yönelik bir girişimin, ülkede güvenlik boşluklarının derinleşmesine ve milis ağlarının yeniden güç kazanmasına yol açabileceğinin farkındadır. Böyle bir durumda Tahran'ın daha radikal aktörleri sahaya sürmesi, bölge genelinde misilleme hamleleri yapması, Irak iç siyasetinde kutuplaşmanın artması ve yatırım ile ekonomik projelerin sabote edilmesi gibi sonuçlar doğabilir. Bu nedenle Körfez ülkeleri, İran etkisini tam tasfiye yerine ölçülü olarak ekonomik-kurumsal ve diplomatik araçlarla geriletme stratejisi izlemektedir. Körfez aktörleri, İran'ın Irak'taki etkisini bir günde tamamıyla kaldıramayacaklarının bilincindedirler. Dolayısıyla burada Körfez'in, Irak'taki seçimleri takibine yönelik ortaya çıkan iki önemli nokta şöyledir. Birincisi, İran'la doğrudan bir çatışmaya girmeden Irak ile ekonomik ve kurumsal bağları güçlendirerek İran'ın manevra alanını daraltmak; ikincisi ise İran'la gerilimleri tırmandırmadan iletişim ve kriz yönetimi kanallarını açık tutmaktır. ■

IRAK 2025 SEÇİMLERİ VE BÜYÜK GÜÇLERİN BÖLGESEL STRATEJİLERİ

Murat Öztuna
ORSAM Başkan Danışmanı

Irak, 2025 seçimleriyle birlikte 2003 sonrası siyasi düzeninin en kritik eşiklerinden birine yaklaşmaktadır. Kimlik grupları arasındaki dengelerin yeniden şekillendiği, reform taleplerinin yükseldiği ve dış müdahalelerin görece daha karmaşık hâle geldiği bu dönemde, seçim sonuçları bir yandan Irak iç siyaseti diğer yandan da küresel güçlerin bölgesel stratejileri açısından belirleyici bileşenlerden birini oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Çin ve Rusya'nın Irak seçimlerine yönelik pozisyonları ve olası sonuçlara verecekleri tepkiler hem Irak iç

güvenliği hem de bölgesel güvenlik mimarisi açısından önem taşımaktadır.

ABD, Irak'taki varlığını uzun yıllar boyunca güvenlik eksenli bir çerçevede sürdürmüştür. ABD'nin Irak politikalarındaki öncelikli hedefi İran'ın Irak'taki etkisini sınırlamak ve seçim sonrası oluşacak hükümeti bu doğrultuda bir denge unsuru olarak konumlandırmak üzerine kurgulanmıştı.

Irak'ta Başbakan Muhammed Şiya Sudani'nin kalkınma odaklı uluslaşma politikaları toplumsal talepleri mezhepsel kutuplaşmadan

Irak'ta Başbakan
Muhammed
Şiya Sudani'nin
kalkınma odaklı
uluslaşma
politikaları
toplumsal talepleri
mezhepsel
kutuplaşmadan
ziyade yolsuzlukla
mücadele, kamu
hizmetlerinin
iyileştirilmesi ve
ekonomik istikrar
gibi konulara
odaklamayı
başarmıştır.

ziyade yolsuzlukla mücadele, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve ekonomik istikrar gibi konulara odaklamayı başarmıştır. Irak'taki bu yönelim ABD'nin hem bölgesel güvenlik mimarisine dair stratejilerindeki değişimle hem de küresel politikalarındaki önceliklerle uyumlu görünmektedir. ABD, 2024 yılında Irak hükümeti ile yaptığı anlaşmaya göre Irak'taki askerî varlığını 2025 sonuna kadar büyük ölçüde azaltmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte askerî varlığını azaltırken enerji, ekonomi ve diplomasi alanlarında etkisini artırmaya çalışmaktadır. Özellikle Exxon-Mobil, Chevron, General Electric gibi ABD şirketlerinin Irak'ın enerji altyapısında milyarlarca dolarlık projelere dâhil olması ABD'nin Irak politikalarında kurumsal iş birliğini güçlendirme yönünde atılan adımlar olarak okunabilir.

Irak seçimlerinin ABD'nin Irak'taki nüfuzunu sadece askerî değil kurumsal ve ekonomik araçlarla sürdürme stratejisine geçmeye çalıştığı bir süreçte gerçekleştiği söylenebilir. Ancak ABD'nin artan ve kurumsallaşan nüfuzu, İran yanlısı milislerin güç kazanması, Sünni unsurların yeterince temsil edileme endişesi ve DEAŞ'ın yeniden ortaya çıkması gibi riskleri barındırdığından dolayı ülkede ve daha geniş çapta bölgede

ABD karşıtı yeni güvenlik tehdit alanları oluşturma potansiyelini de taşımaktadır.

Seçim sonrası kurulacak hükümetin reformcu ve şeffaf bir çizgi izlemesi, ABD'nin ekonomik ve diplomatik desteğini artırması açısından kritik olacaktır. ABD özellikle Sudanı hükümetinin teknokratik ve pragmatik yaklaşımını desteklemeye eğilimli görülmektedir. Bu desteğin sürekliliğinin hükümetin İran ile ilişkilerinde dengeyi koruyabilmesine bağlı olduğu söylenebilir.

Çin Halk Cumhuriyeti, Irak'a yönelik politikasını doğrudan siyasi müdahaleden ziyade ekonomik diplomasi üzerinden şekillendirmektedir. Irak, Çin'in enerji arz güvenliği açısından stratejik bir konuma sahiptir. 2024 itibarıyla Çin, Irak'tan günde ortalama 1,2 milyon varil petrol ithal etmekteyken bu rakam Irak'ın toplam petrol ihracatının yüzde 35'ini oluşturmaktaydı. Bu durum Irak'ı Çin'in üçüncü büyük petrol tedarikçisi konumuna getirmektedir. Çin'in devlet şirketleri Çin Ulusal Petrol Şirketi (CNPC), Çin Ulusal Denizaşırı Petrol Şirketi (CNOOC) ve Çin Petrol ve Kimya Şirketi (Sinopec), Irak'ın Basra, Halfaya ve Meysan gibi petrol sahalarında büyük projeleri yönetmektedirler. Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) kapsamında Çinli şirketler özellikle elektrik santralleri, otoyollar

ve limanlar (örneğin Büyük Fav Limanı) gibi stratejik projelerde etkin olarak bulunmaktadır.

Çin Kalkınma Bankası ile Çin Endüstri ve Ticaret Bankası (IC-BC) gibi kuruluşlar da Irak'a açtıkları kredilerle Çin'in ülkedeki ekonomik nüfuz alanını genişletmede büyük rol oynamaktadırlar. Bu nedenle Çin, seçim sürecini yakından izlemekte ancak taraf belirtmeden yatırım odaklı bir yaklaşım benimsemektedir. Çin'in Irak'taki varlığı özellikle enerji altyapısı, liman projeleri ve dijital dönüşüm alanlarında yoğunlaşmaktadır. Sudani hükümetinin pragmatik çizgisi, Çin'in tarafsız yatırım politikalarıyla örtüşmektedir. Seçim sonrası istikrarlı bir hükümetin kurulması, Çin'in Irak'taki ekonomik varlığını daha da derinleştirmesine olanak tanıyacaktır.

Her ne kadar Çin'in İran ile yakın ilişkileri sıkça gündeme getirilmiş olsa da Pekin Irak özelinde ABD-İran rekabetinden uzak durarak pragmatist bir dış politika yaklaşımını sürdürmektedir. Ancak seçim sonrası siyasi istikrarsızlık ve mezhepsel çatışmaların yeniden yükselmesi, Çin'in yatırım güvenliği açısından risk oluşturabilir.

Rusya, Irak genelinde sınırlı bir etkiye sahip olsa da Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) üzerinden önemli bir diplomatik hat kurmayı başarmıştır. Rus-

ya, Erbil ile enerji ve güvenlik iş birliği alanlarında temaslarını sürdürmektedir. Rus enerji şirketlerinden Lukoil, Basra'daki Batı Kurna-2 sahasının işletmecisi konumundadır. Öte yandan Gazprom Neft, IKBY sınırları içindeki Halepçe, Şakal ve Germiyan sahalarında aktif faaliyet göstermektedir. Yine Rosneft 2017'den itibaren IKBY'nin petrol ihracat altyapısına yaklaşık 3,5 milyar dolar değerinde yatırım yapmıştır. Rosneft ayrıca IKBY'nin Türkiye'ye uzanan boru hattında da hissedar konumundadır. Bu yatırımlar Rusya'ya hem Irak'ın kuzeyinde diplomatik manevra kabiliyeti hem de Bağdat-Erbil arasındaki enerji diplomasisinde kaldıraç gücü kazandırmaktadır. Seçimlerin öncesinde 26 Ekim 2025 tarihinde Mesud Barzani ile Rusya Büyükelçisi Elbrus Kutrashev'in gerçekleştirdiği görüşmeler, yukarıda bahsedilen ilişkilerin seçim sonrası devamlılığına ve Rusya'nın Irak'ta bir aktör olarak rolüne işaret etmektedir.

Rusya'nın Irak stratejisi, ABD'nin çekilmesiyle birlikte oluşan boşluğu doldurma arzusuna dayanmaktadır. Ancak bu hedefin gerçekleşmesi, seçim sonrası hükümetin dış açıklığına ve IKBY ile merkezî hükümet arasındaki ilişkilerin düzeyine bağlıdır. Rusya, İran ile koordinasyon içinde hareket etse de bağımsız bir denge unsuru

Her ne kadar Çin'in İran ile yakın ilişkileri sıkça gündeme getirilmiş olsa da Pekin Irak özelinde ABD-İran rekabetinden uzak durarak pragmatist bir dış politika yaklaşımını sürdürmektedir.

olarak pozisyon almaya çalışmaktadır. Rusya, seçim sonuçlarını Kürt partilerinin performansı üzerinden değerlendirmekte ve İKBY ile iş birliğini derinleştirme fırsatlarını kollamaktadır.

2025 Irak Parlamentosu Seçimleri, üç büyük gücün bölgesel stratejilerini tamamen yeniden şekillendirecek olmasa da sonuçlarına göre stratejilerinde belirli ölçüde kalibrasyon yapmalarına neden olacak potansiyele sahiptir. Bugün ABD, güvenlik eksenli politikalarını reform ortaklığına dönüştürme arayışındayken Çin, ekonomik yatırımlar üzerinden nüfuzunu arttırarak bölgenin güvenlik çıkmazlarına en az ölçüde müdahil olma stratejisi izlemektedir. Rusya ise Kürt bölgesi üzerinden sınırlı ama etkili bir diplomatik denge kurma çabasıdadır.

Seçim sonrası beklentiler açısından ABD, İran etkisini sınırlayacak reformcu bir hükümetle iş birliği beklentisindeyken Çin ekonomik istikrar ve özellikle enerji ve altyapı alanlarındaki yatırım ortamının bozulmamasını ummaktadır. Rusya ise İKBY ile iş birliğinin devamı ve olası ABD çekilmesi sonrası oluşan boşluğu doldurma beklentisi içerisindedir. Bu tablo, seçim sonrası oluşacak hükümetin dışa açıklığı, mezhpsel yönelimi ve reform kapasitesine göre büyük güçlerin Irak'taki pozisyonlarını kalibre edeceğini göstermektedir. Özellikle ABD'nin İran karşıtı stratejisi ile Çin'in tarafsız yatırım politikası arasındaki fark, Irak'ın dış ilişkilerinde çok kutuplu bir denge arayışını zorunlu kılmaktadır. Rusya ise bu denge içinde Kürt bölgesi üzerinden etkili bir rol oynamaya çalışacaktır. ■

İSRAİL-İRAN REKABETİNİN ERTELENMİŞ CEPHESİ İRAK'TA YAKLAŞAN SEÇİMLER

Gökhan Batu

ORSAM Levant Çalışmaları Uzmanı

israil-İran rekabetinin ertelenmiş cephesi Irak, 11 Kasım 2025 seçimleriyle yeni bir döneme girmektedir. 7 Ekim 2023'te başlayan savaşın bölgesel yansımaları, Ortadoğu'daki pek çok ülkeyi doğrudan etkilerken Irak bu süreçte görece dengeli bir pozisyon koruyabilen nadir aktörlerden biri olmuştur. İran'ın etkisine rağmen Bağdat yönetimi çatışma dinamiklerinden uzak durmayı, ekonomik istikrar ve iç güvenliği önceleyen bir çizgide kalmayı başarmıştır. Bununla birlikte bölgedeki güç rekabetinin eksen değiştirdiği bu dönemde Irak sahası, İsrail-İran mücadelesinin ertelenmiş bir cephesi olarak giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Yaklaşan se-

çimler, Irak'ın iç dengelerinin yanı sıra bölgesel istikrar bağlamında da önem taşımaktadır.

7 EKİM'DEN 12 GÜN SAVAŞ'INA ÇATIŞMALARIN SEYRİ VE İRAK SEÇİMLERİ

İran'ın geniş bir nüfuzuna sahip olmasına karşılık 7 Ekim sonrası süreçteki gelişmelerden en az etkilenen ülkelerden biri Irak olmuştur. Renad Mansour'un da belirttiği üzere, 7 Ekim 2023'ten bu yana Irak, bölgesel çatışmadan kendini görece izole etmeyi başarmış; "Direniş Eksenine"ne koşulsuz angajman yerine, istikrar ve kendi ekonomik sorunlarını önceleyebilmiştir. Savaş boyunca İran destek-

Dahası İsrail saldırıları, kuvvetle muhtemel Irak'taki Amerikan varlığının güvenliğini daha da riske atacak bir hamledir ve bu nedenle Vaşington'un istemediği bir niteliği sahiptir.

li milislerin hareketliliği artmış hatta bunlardan bazıları ABD'nin Irak'taki askerî varlığı ve İsrail'e yönelik roket ve İHA saldırıları gerçekleştirmiştir. Bu gruplar tarafından gerçekleştirilen saldırılar, İsrail'in yanı sıra Suriye ve Irak'taki ABD varlığını hedef almıştır. Öte yandan İsrail'i hedef alan saldırıların büyük çoğunluğu ya önlenmiş ya da kendiliğinden başarısız olmuştur. Bu durum İsrail'in cevap verme iştahını dizginleyen unsurlardan biri olmuştur. 27 Kasım 2024'te Lübnan Hizbullahı ile ateşkes imzalanması sonrasında, Aralık 2024 itibarıyla da Irak kaynaklı saldırılar büyük oranda durdurulmuştur. Öte yandan söz konusu silahlı gruplar da dâhil olmak üzere Iraklı aktörlerin birçoğu, mevcut ekonomik kırılganlıklar ve artan tehdit algıları doğrultusunda kendi bekalarını öncelemişlerdir. Şii elitlerin nüfuzunun yoğun olduğu Sudani hükümeti de özellikle seçim yılı olması nedeniyle kendi iktidarının devamlılığı ve iç güvenlik konularına odaklanmıştır.

ABD'nin araya girmesi neticesinde İsrail'in Irak'taki Şii aktörlere yönelik müdahaleye girişmemesi, Ortadoğu'nun büyük bir bölümünü kapsayan angajman sahasının kısıtlanması bağlamında pragmatik bir tercih ve avantaj teşkil etmiştir. Dahası İsrail saldırıları, kuvvetle muhtemel Irak'taki Amerikan

varlığının güvenliğini daha da riske atacak bir hamledir ve bu nedenle Vaşington'un istemediği bir niteliği sahiptir. Öte yandan olası saldırıların, seçim sürecine girilirken Irak'taki Şii aktörlerin pozisyonu üzerinde öngörülemeden etkiler bırakma ve Gazze meselesi üzerinden bu yapıların meşruiyet devşirme gayretlerine zemin hazırlama potansiyeli de İsrail'in aksiyon almasını ertelemiştir. Bütün bu etkenler, çatışmanın ilerleyen dönemlerinde, Irak sahasında İsrail ve İran arasında "sükûnete karşılık sükûnet" (calm for calm) yaklaşımının gelişmesini mümkün kılmıştır. 7 Ekim saldırısına müteakip İsrail yaklaşık bir yıl boyunca Iraklı gruplar tarafından da hedef alınmıştır. Buna karşılık İran'ı dahi doğrudan hedef alan İsrail bu gruplara karşı stratejik sabır göstermek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla Irak'taki İran destekli gruplar hâlen kapasitelerinin büyük bir kısmını korumaktadır.

STRATEJİK TARAFSIZLIĞIN DEVAMLILIĞI VE İSRAİL'İN SEÇİMLERE YAKLAŞIMI

Gelişmeler, Irak'ın, İsrail-İran mücadelesinde hiç girilmeyecek bir saha değil, ertelenen bir mücadele alanı olduğunu göstermektedir. Eylül 2025'te yaşanan gelişmeler de Irak dos-

yasının kapanmadığını bir kez daha göstermiştir. Önce ABD, 17 Eylül 2025'te, Irak ve Suriye merkezli Nuceba Hareketi, Ketaib Seyyid Şüheda, Hareket Ensarullah el-Evfiya ve Ketaib İmam Ali'yi İran'la bağlantılı milisler olarak niteleyerek terör örgütü olarak tanımlamıştır. Bundan yaklaşık bir hafta sonra ise BM Genel Kurulu'nda, Bin-yamin Netanyahu'nun yaptığı; *"Irak'taki Şii milislerin İsrail tarafından caydırıldığı ve hâlen caydırılmış durumda oldukları, eğer saldıracak olurlarsa liderlerinin öldürüleceğine"* yönelik açıklamalar da bu aktörlerin İsrail'in ajandasında öncelikli konular arasında kalmaya devam ettiğini göstermiştir.

Dahası İsrail ve ABD tarafından gelen birçok açıklamada, İran'ın nükleer ve balistik füze kapasitesinin restorasyonuna yönelik olası çabaları, savaşın tekerrür etmesi için bir gerekçe olarak sunulmuştur. İran'ın, nükleer programına dair müzakerelere açık olduğunu ifade etmesine karşılık balistik füze programına dair böyle bir taviz vermesi veya ara vermesi gibi bir seçenek bulunmamaktadır. Olası yeni bir savaşta Irak'ın ana cephelerden birisi olması ve Şii aktörlerin hedef alınması ise oldukça muhtemel görünmektedir. Bu gelişmeleri destekler nitelikte, Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, "İsrail'in Irak içindeki

hedeflere yönelik saldırı planlarından haberdar olduklarını, ancak başta ABD olmak üzere uluslararası aktörlerle yürütülen diplomatik temaslar sayesinde bu tehdidin şimdilik bertaraf edildiğini" ifade etmiştir. Hüseyin'e göre tehdit tamamen ortadan kalkmamış yalnızca ertelenmiştir. İsrail'in saldırı niyetinin açık olduğunu ve Bağdat'ın olası saldırı ihtimaline dair mesajlar aldığını vurgulayan Hüseyin, ülkenin anayasal çerçevesi, ulusal çıkarları ve mevcut hükümetin yaklaşımının Irak'ı savaşa sürüklenmekten alıkoyduğunu ifade etmiştir. Irak'ta seçim sonrası ortaya çıkacak siyasi tablo, söz konusu Şii aktörlerin, ülkedeki kurumsal yapılar ile devlet imkânlarını İran'ın ajandasına uygun bir biçimde yönlendirme kabiliyetlerinin devamlılığı ve genişletilmesi açısından kritik bir eşik olarak değerlendirilebilir.

ABD VE İSRAİL'İN BASKISINDA ARTMA EĞİLİMİ

Son dönemde Ortadoğu sahalarında İran destekli devlet dışı aktörlere yönelik silah bırakma baskısı giderek belirginleşen bir eğilimdir. Gazzeli gruplar ve Lübnan Hizbullahı'na yönelik bu baskının Irak sahasında da Haşdi Şaabi unsurlarını hedef aldığı görülmektedir. Burada dikkat çeken ve hemen her saha için ortak olan husus ise

Olası yeni bir savaşta Irak'ın ana cephelerden birisi olması ve Şii aktörlerin hedef alınması ise oldukça muhtemel görünmektedir.

silahsızlandırılmaya çalışılan yapıların yerine, hasım olmayan alternatif grupların ikame edilmesi çabasıdır. Ancak silahsızlandırmanın nasıl gerçekleşeceğine dair herhangi bir yöntem belirlenmemektedir. Bu durum, sert güç unsurlarının kullanılması adına süreçlerin ucunu açık bırakmaktadır. ABD, Gazzeli gruplar, Lübnan Hizbullahı ve son olarak Irak'taki Haşdi Şaabi'nin silahsızlandırılması amacıyla Bağdat yönetimi üzerinde baskı kurmaktadır. 21 Ekim'de, Irak Başbakanı Muhammed Şiya Sudani ile görüşen ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio, "İran destekli aktörlerin silahsızlandırılması" için bizzat çağrı yapmıştır. Mohammed A. Salih, bu gelişmeleri ABD'nin 7 Ekim sonrası oluşan bölgesel ortamı İran eksenine karşı kullanması ve bu çerçeveyi Irak'a da taşımaya çalışması olarak nitelendirmektedir. Asıl sınama ise seçim sonrasındaki hükümet kurma sürecinde ortaya çıkacak; o aşamada ABD'nin, hangi grupları "İran bağlantılı milis" olarak niteleyeceği ve bu gruplara Irak'ın sivil ve askerî yapısında ne kadar alan tanınacağı görülecektir.

Kürt grupların seçimlerde alacağı netice, İsrail adına iki kritik ekseninde önem arz etmektedir. Bunlardan ilki jeopolitik kaygılardır. 7 Ekim sonrasında, Gazze'de yaşanan insani kriz bir yandan İsrail'in bölgedeki normalleşme çabalarına darbe vurmuş diğer yandan daha da izole olmasına neden olmuştur. Dolayısıyla İsrail'in tarihsel ulusal güvenlik doktrini olarak "Çevre" bağlamında Ortadoğu'daki azınlıklar; bunlar içinde ise Kürt grupların nüfuzunu koruması ve ilerletmesi önemli görülmektedir.

Keza İran da bunu doğrular bir nitelikte İsrail istihbaratının Irak'ın kuzeyinden kendi topraklarına sarktığını iddia etmektedir. İkincisi ise meclis aritmetiği bağlamında bu grupların alacağı oyun ve karar mekanizmalarındaki nüfuzunun dengeleyici rolüdür. Keza Haşdi Şaabi'nin daha öncekinden daha kalıcı ve entegre bir kurumsal yapıya evrilmesi adına çıkarılmaya çalışılan kanundaki duruşları da İran'ın aleyhine olmuştur.

SONUÇ

İsrail açısından Irak sahası, 7 Ekim sonrasında şekillenen bölgesel denklemin sessiz ancak kritik bir cephesi olmaya devam etmektedir. Ancak Irak dosyası, İsrail'in kendi jeopolitik kaygıları dışında genel olarak ABD ekseninde ilerlemektedir. Bu strateji, İran'la savaşın tekerrür etmesi durumunda yine uyumlu ancak daha otonom bir saldırı rejimine dönüşme potansiyeli taşımaktadır. Hâlihazırda İran destekli aktörlerin seçimler sonucunda devlet aygıtında güçlenme ihtimali ve mevcut durumda Haşdi Şaabi'nin daha da kurumsallaşarak Irak'ta daha da kökleşme çabası, bu ülkeyi çatışma denkleminin dışında bırakan statükoyu zorlayacaktır. İsrail'in, olası yeni bir savaş döngüsünde Irak'ı artık çevresel değil, caydırıcılığının tesis edileceği ve pekiştirileceği bir alan olarak konumlandırma ihtimali giderek artmaktadır. Seçim sonuçları da bu gidişat bağlamında belirleyici olacaktır. Dolayısıyla yaklaşan seçimler, Irak'taki iç dengelerin yanı sıra İsrail'in bölgesel tehdit algısının hangi yönde evrileceğini belirleyecek önemli bir gösterge olacaktır. ■

İRAN PERSPEKTİFİNDEN 2025 IRAK PARLAMENTO SEÇİMLERİ

Çağatay Balcı
Dr., İRAM Araştırmacısı

Kasım 2025'te gerçekleştirilecek olan Irak seçimleri, Bağdat'ın iç dengeleri kadar İran'ın bölgesel konumlanışı açısından da kritik bir dönüm noktasıdır. Suriye'de Esed yönetiminin çökmesi ve Lübnan'da Hizbullah'ın askerî-politik kapasitesinde yaşanan ciddi gerileme, Tahran'ın "Direniş Ekseni" adını verdiği bölgesel etki ağını temelinden sarsmış bu durum Irak'ı İran için elinde tuttuğu en stratejik nüfuz sahası hâline getirmiştir. Jeopolitik açıdan değerlendirildiğinde, Irak artık İran nazarında yalnızca mezhebi yakınlık veya ideolojik bağlarla açıklanabilecek bir komşu ülke değil, bölgesel tecridin derin-

leşmesini önleyecek hayati bir jeostratejik dayanak merkezidir. Bu minvalde, 11 Kasım 2025'te gerçekleştirilecek seçimler ve akabinde şekillenecek siyasi tablo ile ortaya çıkacak dinamikler, İran'ın bölgesel stratejisi açısından belirleyici bir kritiklik arz etmektedir.

BÖLGESEL NÜFUZ MİMARİSİNDEKİ EROZYON VE IRAK'IN ARTAN ÖNEMİ

İran'ın son beş yıllık dönemde bölgesel nüfuz yapılanmasında yaşadığı erozyon süreci, Tahran'ın Irak politikasına yüklediği anlam

ve önemi köklü bir dönüşüme uğratmıştır. Suriye'deki İran yanlısı yapılanmaların parçalanması ve Lübnan'da Hizbullah'ın İsrail karşısında maruz kaldığı ağır kayıplar, Tahran'ın Doğu Akdeniz'e uzanan stratejik geçiş koridorundaki merkezî bağlantı noktalarını işlevsiz hâle sokmuştur. Bu kapsamda Irak, İran için artık "tercihe bağlı" bir etki sahası olmaktan çıkmış, bölgesel varlığını idame ettirmek için vazgeçilmez bir zemine evrilmiştir. 2025 Irak Parlamentosu Seçimleri bu sebeple Tahran perspektifinden Irak'taki siyasal, ekonomik ve güvenlik kurumları üzerindeki hegemonyanın sürdürülebilir kılınması kapasitesinin test edildiği kritik bir dönüm noktası mahiyetindedir.

Bu stratejik zemin İran'ın seçim öncesi süreçte ortaya koyduğu diplomatik yoğunlaşmayı ve kurumsal mekanizmalara artan vurgusunu izah etmektedir. Tahran, 2020'de Kasım Süleymani'nin hedef alınarak öldürülmesinin ardından asimetrik araçların kullanımında daha ihtiyatlı bir hat benimsemiş; bu evrim, seçim sürecinde "düşük profilli ancak tesirli" bir nüfuz muhafaza modeline yönelik getirmiştir.

ABD KARŞI BASKISI VE HAŞDİ ŞAABİ STRATEJİSİNİN SINIRLARI

İran'ın, Haşdi Şaabi üzerinden hayata geçirdiği nüfuz koruma stratejisi, ABD'nin sistematik karşı baskı politikasıyla mühim sınırlamalarla yüzleşmektedir. Vaşington'un tıpkı Lübnan'da Hizbullah bağlamında olduğu gibi Irak'ta da Haşdi Şaabi için silahsızlanma ve demobilizasyon öngören yaklaşımı, İran'ın Irak'taki tesirini tehdit eden önemli bir faktördür. Bu çerçevede mart ayında ABD Temsilciler Meclisinde tartışmaya açılan ve Irak'ta İran destekli yapılanmaların terör örgütü listesine dâhil edilmesini ve bu unsurlara yönelik yaptırımların tatbikini öngören "Irak'ı İran'dan Kurtarma Yasası" (Free Iraq From Iran) ile Eylül 2025'te ABD'nin Nuceba Hareketi, Ketaib Seyyid Şüheda, Hareket

Ensarullah el-Evfiya ve Ketaib İmam Ali'yi "terör" listesine eklemesi, Tahran'ın Haşdi Şaabi eksenli nüfuzuna yönelik doğrudan ve stratejik bir darbe niteliği taşımaktadır. Bu karar, İran'ın Haşdi Şaabi bileşenlerini devlet yapısı içinde meşrulaştırma gayretlerini hem finansal hem de operasyonel planda zayıflatmakta, bu grupların uluslararası finans sisteminden tecrit edilmesine ve yerel siyasal meşruiyetlerinin sorgulanmasına zemin hazırlamaktadır.

İsrail'in, bölgede tatbik ettiği saldırgan strateji ile Lübnan'da, Yemen'de ve devrim öncesi Suriye'de olduğu gibi İran etkisini bölgeden tamamen arındırmaya çalıştığı bir ortamda, bu sürecin son halkasının Irak olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada ABD devreye girmekte ve söz konusu sürecin İsrail askerî müdahalesine gerek kalmaksızın hem Lübnan'da hem de Irak'ta çözümlenmesini; Hizbullah ve Haşdi Şaabi'nin Irak devleti eliyle silahsızlandırılmasını talep etmektedir. İran ise bu süreçte Haşdi Şaabi'nin bir saldırıya maruz kalmadan varlığını muhafaza etmesini ancak aynı zamanda pasifize hâle de gelmemesini arzulamaktadır. Bu durum Tahran'ı ciddi bir stratejik çıkmaza sürüklemektedir.

Vaşington'un bu stratejik hamlesinin somut tezahürü, Haşdi Şaabi'nin yasal statüsünü değiştirmeyi amaçlayan yasa tasarısının Irak Parlamentosundan geri çekilmesinde net biçimde görülmüştür. Başbakan Muhammed Şiya Sudani'nin Şii Koordinasyon Çerçevesi toplantısında "ağır ABD yaptırımları Irak'ı harap edebilir" uyarısında bulunması, Bağdat'ın Vaşington'un ekonomik hegemonya kapasitesinden duyduğu derin endişeyi açığa çıkarmıştır. Bu gelişme, Tahran'ın Haşdi Şaabi'yi kurumsal yapıya entegre etme teşebbüslerinin Vaşington'un ekonomik baskı enstrümanlarıyla ne denli sınırlandırıldığını somut olarak sergilemektedir.

PARLAMENTER STRATEJİ VE KURUMSAL NÜFUZ ARAYIŞI

İran'ın Irak'ta karşı karşıya bulunduğu söz konusu durum bağlamında 2025 seçimlerine yönelik tavrı ve stratejisi de bu eksende biçimlenmektedir. İran'ın 11 Kasım 2025'te gerçekleştirilecek olan Irak seçimlerine dönük stratejisi, doğrudan aday empoze etmek veya açık siyasi müdahalelerde bulunmak yerine, meclis içinde etkili blokların güçlendirilmesine odaklanma biçiminde tezahür etmektedir. Bu yaklaşım, Koordinasyon Çerçevesi içindeki gibi Şii bloklar vasıtasıyla parlamento sonrasında hükümet teşkili ve bakanlık dağılımı süreçlerinde belirleyici role sahip olmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda İran, içişleri, savunma ve enerji gibi kilit bakanlıklara kendi tercih ettiği isimlerin tayinini sağlayarak Irak devlet yapısı içindeki nüfuzunu kurumsallaştırmayı amaçlamaktadır. Ancak, İran'ın parlamenter stratejisinin başarısı hem yerel hem de uluslararası dinamiklere bağlı olarak belirsizlikler ihtiva etmektedir. Ekim 2019 protestolarının akabinde Irak kamuoyunda yükselen egemenlik duyarlılığı ve bilhassa genç kuşakların İran etkisine yönelik eleştirel duruşu, İran yanlısı blokların seçim performansını menfi yönde etkileme

potansiyeline sahiptir. Kentli orta sınıf, gençlik hareketleri ve teknokratik eğilimli sivil toplum gruplarının parlamentoda temsil kazanması, İran'ın doğrudan meclis mekanizmaları üzerinden etki inşa etme kapasitesini önemli ölçüde zayıflatabilecek muhtemel bir meydan okuma karakteri taşımaktadır.

EKONOMİK KARŞILIKLI BAĞIMLILIK VE ENERJİ DİPLOMASİSİ

İran açısından 2025 Irak Parlamento Seçimlerini kritik kılan bir başka alan ise ekonomi ve enerji meseleleridir. İran-Irak arasındaki ticaret hacmi 2024 itibarıyla yıllık 10 milyar doları aşarken bilhassa doğal gaz ihracatı, elektrik üretimi ve gıda ürünleri ticareti iki ülke arasındaki karşılıklı ekonomik bağımlılığı derinleştirmektedir. İran aynı zamanda Irak'ın enerji ihtiyacını karşılamadaki kritik rolünü siyasal nüfuz elde etmek için araçsallaştırmakta, altyapı projeleri ve sınır ticaretinin kolaylaştırılması gibi somut adımlarla seçim öncesi sosyal tabanını güçlendirmeye çalışmaktadır. Buna ilaveten 2025 yılı itibarıyla İran'a yönelik ekonomik yaptırımların yeniden yoğunlaşmaya başlaması, ekonomi bağlamında Irak'ı İran açısından çok daha mühim bir arena hâline getirmektedir. Bu çerçevede İran, Kasım 2025 seçimlerinin ardından Irak'ta,

İran'ın 11 Kasım 2025'te gerçekleştirilecek olan Irak seçimlerine dönük stratejisi, doğrudan aday empoze etmek veya açık siyasi müdahalelerde bulunmak yerine, meclis içinde etkili blokların güçlendirilmesine odaklanma biçiminde tezahür etmektedir.

İran'ın ekonomik menfaatlerinin korunacağı ve geliştirileceği bir siyasi yapının oluşmasını hedeflemektedir.

KÜRT SİLAHLI GRUPLAR VE GÜVENLİK ENDİŞELERİ

İran'ın Irak seçimlerine yönelik stratejik gündeminde, Irak topraklarında konuşlanan ve İran içinde operasyonel faaliyet yürüten Kürt silahlı gruplar meselesi kritik bir öncelik teşkil etmektedir. Tahran, uzun süredir özellikle İKDP (İran Kürdistan Demokratik Partisi) ve Komala'nın Irak topraklarında barınma imkânından mahrum bırakılması yönünde Bağdat üzerinde sistematik bir baskı diplomasisi uygulamakta bu süreç 2022-2023 döneminde iki ülke arasında imzalanan güvenlik mutabakatları ve İran'ın Irak'ın kuzey bölgelerindeki bazı kamp yerleşkelerine yönelik düzenlediği askerî operasyonlarla somut bir zemine oturtulmuştur. Bununla birlikte İran'ın Mehsa Emîni protestoları sürecinden itibaren yoğunlaşan "Kürt ayaklanması" endişesi, Haziran 2025'te İran-İsrail arasında yaşanan 12 Gün Savaşı ile birlikte kritik bir eşiğe ulaşmıştır.

Bu gelişme Tahran'ın olası bir iç istikrarsızlık senaryosunda söz konusu Kürt silahlı grupların mobilize olma kapasitesine duyduğu derin kaygıyı daha da artırmıştır. Bu bağlamda Irak'taki Kürt silahlı örgütlerin varlığının mutlak surette kontrol altına alınması Tahran'ın vazgeçilmez bir güvenlik hedefi hâline gelmiştir.

Nitekim Ali Laricani'nin Ağustos ayında Irak'a gerçekleştirdiği üst düzey diplomatik ziyarette ön plana çıkan temel mesele de bu güvenlik hassasiyeti olmuştur. Bu minvalde İran, seçim sonrası teşekkül edecek yeni Irak yönetiminin, Tahran'ın bu varoluşsal güvenlik kaygılarını azami hassasiyet ve sorumlulukla karşılayacak bir tutum sergilemesini beklemektedir.

SONUÇ: STRATEJİK BİR KIRILMA NOKTASI

Sonuç itibarıyla, 2025 Irak Parlamento Seçimleri, İran açısından yalnızca bir komşu ülkenin siyasal geleceğini değil, Tahran'ın bölgesel stratejisinin sürdürülebilirliğini tayin edecek bir kırılma anıdır. İran, Suriye ve Lübnan'daki nüfuz kayıplarının akabinde Irak'ı "bölgesel direniş ekseninin son kalesi" olarak konumlandırmakta; bu nedenle seçim sürecini hem siyasi hem de ekonomik bir denge arayışı olarak görmektedir. Ancak ABD'nin yaptırım politikaları, Haşdi Şaabi üzerindeki baskılar, İsrail'in bölgesel saldırı tehdidi ve Irak kamuoyunda yükselen İran karşıtı söylem, Tahran'ın bu stratejik hedeflerini zorlamaktadır. İran, bu yeni dönemde doğrudan müdahaleci değil, kurumsal ve ekonomik araçlara dayalı bir nüfuz modelini benimsemek mecburiyetindedir. Dolayısıyla seçim, İran'ın Irak'taki etkinliğini koruyup koruyamayacağına değil, bu etkinliği hangi biçim ve araçlarla sürdürebileceğine dair belirleyici bir sınav olacaktır. ■

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2025

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA
Telefon : +90 850 888 15 20
Email : info@orsam.org.tr
Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)